ALINIEREA PROGRAMELOR UNIVERSITARE LA CURRICULUMUL DE EDUCAȚIE FIZICĂ (CLASELE I–IV): ANALIZĂ DESCRIPTIV–COMPARATIVĂ

ALIGNING UNIVERSITY PROGRAMS WITH THE PHYSICAL EDUCATION CURRICULUM (GRADES 1-4): DESCRIPTIVE–COMPARATIVE ANALYSIS

CZU: 378.147:373.3.016:796 **https://doi.org/10.59295/dccce2025.10**

Nicolae BRAGARENCO
ORCID: 0000-0003-1994-6317
e-mail: nicolae.bragarenco@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Abstract: *The article examines the alignment of pre-service training for teachers who teach Physical Education in the primary cycle (grades 1–4) with current curricular and regulatory requirements. This descriptive–comparative study analyzes the program plans of USEFS/IEFS, UPSC, and USM (total hours, share of contact hours, course–seminar–practicum structure, ECTS) and maps the university structure to the curriculum's learning units. The findings indicate distinct profiles (USEFS/ IEFS – practice-dominant; UPSC – balanced; USM – theoretical–applied) and underscore the need to strengthen the practical component for full alignment with the competence-based paradigm. The study proposes an alignment matrix and simple indicators (a 'practical footprint') for program calibration. Limitations: comparison across different years and unit-level mapping estimates.*

Keywords*: initial teacher education, Physical Education, curriculum, primary education (elementary education).*

INTRODUCERE

Literatura de specialitate conturează statutul cadrului didactic dincolo de simpla transmitere a cunoştinţelor, atribuindu-i o identitate axiologică şi transformative. În acest context, cadrul didactic este „purtător al valorilor general-umane, făuritorul personalităţii creatoare" [1, p.45], este un „model moral şi intelectual" [2, p.87], o „personalitate creatoare" [3, p.67], şi un „veritabil agent al schimbării" [4, p.263].

În arhitectura politicilor educaționale, formarea profesională inițială a cadrelor didactice reprezintă o verigă strategică, deoarece profesionalismul profesorilor este principalul determinant al calității; de aceea, programele de formare trebuie racordate la realitățile concrete ale școlii [5].

Competența cadrului didactic trebuie să fie multicomponentă – intelectuală (stăpânirea și operarea corectă cu conceptele de specialitate), comunicativă (transmiterea clară a conținuturilor și dialog didactic adecvat), managerială (organizarea activităților și a climatului clasei), investigativă (observarea și analiza sistematică a propriei practici) și metacognitivă (autoreglare și reflecție). Care se formează etapizat, de la cunoștințe fundamentale la cunoștințe funcționale, apoi la interiorizare (stabilizarea schemelor de acțiune) și exteriorizare (manifestare constantă în activitatea de predare), în legătură directă cu standardele profesionale, care ordonează progresia și nivelurile de așteptare [6].

Scopul fundamental al învățământului superior constă în formarea de specialiști cu înaltă calificare, capabili să răspundă exigențelor societății contemporane. Studenților, proiectarea curriculară este orientată de profilul profesional vizat, care fixează obiectivele și conținutul disciplinelor, precum și formele actului de învățare. Pentru consolidarea calităților psihopedagogice, standardele profesionale corelează finalitățile studierii cu formarea personalității într-o societate cu cerințe mereu transformaționale [7].

În viziune postmodernă, predarea Educației Fizice presupune un profesor centrat pe cel care învață, orientat spre participare, autenticitate și autoformare, cu profil umanist (empatie, altruism, sensibilitate afectivă, inteligență emoțională, energie, perseverență, sociabilitate, responsabilitate). El proiectează clar obiectivele, adaptându-le individualității elevilor și așteptărilor comunității, gestionează diversitatea și asigură un climat psihologic pozitiv, cu motivație intrinsecă și limite rezonabile. Concomitent, organizează relațiile și coeziunea grupului, dezvoltă prelucrarea intelectuală a informațiilor și conștientizarea construirii cunoașterii, susținând autoreglarea și implicarea activă a elevilor. Demersul didactic este

creativ (nivelul concepției, al sistemului propriu de predare și al metodologiei) și constructivist, bazat pe reguli clare și reciprocitate, fiind susținut de colaborarea în echipă cu colegii [8].

Conform Planului-cadru 2025–2026 (Ordin MEC nr. 266/2025), Educația fizică are statut de disciplină obligatorie pe tot parcursul școlar, la primar și gimnazial norma este 2 ore/săptămână (clasele I–IX), iar la liceu este, în general, 2 ore/săptămână în profilul general și în planurile real/umanist (standard și de alternativă); excepție face profilul Arte, unde disciplina este 1 oră/săptămână **[9]**. Iar conform Cadrului de Referință al Curriculumului Național, procesul educațional este explicit orientat pe formarea de competențe: documentul din 2017 definește competența ca un „sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori" și fixează noua paradigmă a evaluării „în bază de competențe", raportată la standarde; la rândul său, versiunea 2025 consolidează abordarea pe competențe printr-un sistem articulat (competențe-cheie, noile competențe, competențe specifice disciplinei, unități de competență) corelat cu profilul de formare al absolventului și cu rezultatele învățării pe clase [10].

Formarea competențelor specifice disciplinei la elev, în logica documentelor de politici educaționale actuale, se realizează prin valorificarea conținuturilor în activități de învățare relevante și contextualizate, planificate pe parcursuri care corelează competențele-cheie și cele specifice cu rezultate ale învățării și cu evaluarea aferentă [10, 11].

În concordanță cu concepția curricular [11], conținuturile disciplinei Educație fizică pentru învățământul primar sunt structurate în unități de învățare care asigură progresia de la clasa I la a IV-a și corelează competențele specifice cu rezultatele învățării, activitățile și evaluarea. Fiecare unitate valorifică un context sportiv (de exemplu: jocuri de mișcare, elemente de atletism și gimnastică, jocuri sportive adaptate vârstei, dans/ritm, educație pentru sănătate și siguranță) cu finalitate predominant formativă, de formare a competențelor, nu de atingere a performanței de specialitate. În acest cadru, „studierea unei discipline sportive" funcționează ca vehicul didactic prin care se dezvoltă deprinderi motrice de bază, cooperarea și fair-play-ul, autoreglarea

efortului și respectarea regulilor și a măsurilor de securitate. Proiectarea are caracter spiral (reveniri și consolidări), iar cadrul didactic dispune de o marjă decizională în selectarea temelor/disciplinelor potrivite nivelului elevilor, menținând echilibrul între varietatea motrică, volumul optim de exersare și evaluarea formativă pe descriptori.

În logica acestei structuri curriculare, cadrul didactic este chemat să-și mobilizeze integral competențele profesionale, astfel încât selecția conținuturilor și organizarea învățării să susțină formarea competențelor specifice. Aceasta reclamă stăpânirea conținuturilor curriculare (sporturile și temele aferente) și o cunoaștere solidă a didacticii probelor sportive: principiile învățării motrice, secvențierea progresiilor, adaptarea la vârstă și nivel, gestionarea efortului și a securității motrice.

În acest context, formarea inițială a cadrului didactic care predă Educația fizică în învățământul primar se conturează drept un proces complex și decisiv pentru calitatea educației, presupunând alinierea programelor universitare la cerințele curriculare, stăpânirea didacticii unitățile de învățare a curriculumului disciplinei și o pondere adecvată a orelor de formare.

Scopul cercetării: Evaluarea alinierii formării inițiale a cadrului didactic care predă Educația fizică la ciclul primar la cerințele curriculare (clasele I–IV), prin analiza volumului și structurii orelor din programele de formare inițială.

MATERIAL ȘI METODĂ

Studiul are o structură descriptiv–comparativă, cu abordare mixtă (documentară și analitică), focalizată pe formarea competențelor profesionale specifice predării Educației fizice la ciclul primar. Corpusul include planurile de învățământ IEFS(USEFS) (Educație fizică), UPSC „Ion Creangă" (Didactica EF), USM (Educația fizică și didactica EF), curriculumul pentru clasele I-IV.

Indicatorii extrași unitar la nivel universitar: total ore, contact/studiu individual, curs–seminar–practică/laborator, forma de evaluare și la nivel școlar: unități de învățare și conținuturi. Procedura a cuprins: colectare/selecție, extragere sistematică în grilă comună, cartografierea unităților curriculare față de structurile universitare și estimarea

amprentei didactice pe unitate prin mediere aritmetică, pentru comparabilitate.

REZULTATE ŞI DISCUŢII

Pentru început a fost nevoie să analizăm programele de studii ale celor trei instituţii vizate (USM, UPSC „Ion Creangă" şi USEFS) şi să extragem unităţile care contribuie direct la formarea specialistului de Educaţie fizică pentru învăţământul primar. Datele au fost transcrise în Tabelul 1 păstrând structura din planurile de învăţământ (Total ore, Contact direct, Studiu individual, Curs/ Seminar/ Practică/ Laborator, Forma de evaluare, Nr. ECTS), astfel încât să se poată compara atât volumul total şi ponderea contact–studiu individual, cât şi profilul activităţilor de contact (curs, seminar, practică)

Tabelul 1. Distribuţia cursurilor specifice/ orelor în planurile de învăţământ de formare iniţială a cadrelor didactice care predau disciplina educaţie fizică în învăţământul primar [12, 13, 14]

Universităţi din Republica Moldova	**Denumirea unităţii de curs/ modulului**	**Total ore**	**Contact direct**	**Studiu individual**	**Curs**	**Seminar**	**Practică/Laborator**	**Forma de evaluare**	**Nr. ECTS**
Institutul de Educaţie fizică şi Spott, USM	Teoria şi metodica educaţiei fizice şi cursuri pentru unităţile de învăţare ale curriculumului disciplinar	1590	985	605	325	15	665	E	53
UPSC „Ion Creangă"	Didactica educaţiei fizice	150	75	75	30	30	15	E	5
Universitatea de Stat din Moldova	Educaţia fizică şi didactica educaţiei fizice	120	52	68	26	26		E	4

În cadrul IEFS (USM), formarea specialistului de educaţie fizică pentru învăţământul primar se realizează prin ansamblul unităţilor de

curs „Teoria şi metodica educaţiei fizice” şi cursurile aferente probelor/ disciplinelor sportive, care împreună însumează 1590 ore/ 53 ECTS. Din acest volum, 985 ore reprezintă activităţi cu contact direct (61,9%), iar 605 ore sunt dedicate studiului individual. Distribuţia contactului evidenţiază accentul practic al programului: curs – 325 ore (fundamentare teoretico-metodică), seminar – 15 ore (clarificări şi aplicaţii ghidate) şi practică/ laborator – 665 ore (exersarea sistematică a competenţelor motrice şi didactice); evaluarea se realizează prin examen. Această structură confirmă orientarea programului spre integrarea fundamentării teoretice cu formarea prin practică, necesară pentru exercitarea profesionistă a predării la ciclul primar.

În cadrul UPSC „Ion Creangă”, Didactica educaţiei fizice însumează 150 ore/ 5 ECTS, distribuite echilibrat între contact (75 ore) şi studiu individual (75 ore). Activităţile de contact se structurează în curs – 30 ore, seminar – 30 ore şi practică/ laborator – 15 ore, asigurând îmbinarea fundamentării teoretico-metodice cu aplicarea ghidată şi exersarea practică (micro-predare, organizarea activităţilor motrice). Evaluarea este prin examen, vizând integrarea cunoştinţelor şi a competenţelor didactice specifice predării la ciclul primar.

La USM, disciplina „Educaţia fizică şi didactica educaţiei fizice” totalizează 120 ore / 4 ECTS. Din acestea, 52 ore sunt activităţi cu contact (distribuite 26 curs şi 26 seminar), iar 68 ore revin studiului individual; evaluarea este prin examen. Configuraţia centrată pe curs–seminar (fără laborator) privilegiază componenta teoretico-aplicativă şi lucrul de proiectare didactică (analiza lecţiilor, elaborarea materialelor), în echilibru cu autoformarea specifică raportului de ∼30 ore/ECTS.

Următorul pas, am trecut de la nivelul programelor de studii (Tabelul 1) la nivelul unităţilor de învăţare din curriculumul de Educaţie fizică (clasele I–IV), pentru a observa cum se distribuie volumul de ore alocat formării competenţelor profesionale specifice predării fiecărei unităţi. În acest scop, am raportat unităţile din curriculum la structura cursurilor din programele universitare analizate (USEFS/UPSC/USM) şi am agregat datele într-un tablou unic, Tabelul 2, păstrând aceeaşi logică de comparare: volum total şi ponderea formării în cadrul disciplinelor de specialitate/didactică.

Tabelul 2. Distribuirea orelor alocate formării inițiale a cadrului didactic care predă disciplina educație fizică în învățământul primar per unitate de învățare

Nr. ord.	Unități de învățare (unități de conținut)	Nr. de subiecte generale	Volumul mediu de ore alocat studenților pentru a studia didactica unităților de învățare a curriculumului disciplina Educație fizică		
			IEFS	UPSC	USM
1.	*Dezvoltarea fizică armonioasă*	9	**132,5**	**12,5**	**10**
2.	*Elemente acrobatice*	8			
3.	*Exerciții utilitar-aplicative*	9			
4.	*Formații în activitatea motrice*	7			
5.	*Jocuri de mișcare și ștafete*	8			
6.	*Ritmică și elemente de dans*	6			
7.	*Atletismul*	6			
8.	*Gimnastica*	10			
9.	*Joc sportiv 1*	9			
10.	*Joc sportiv 2*	9			
11.	*Dezvoltarea calităților motrice*	6			
12.	*Turism activ*	5			

Pentru fiecare unitate de învățare, tabelul indică (1) numărul de teme generale identificate și (2) numărul mediu de ore prevăzut în programele universitare pentru didactica acelei unități. Spre exemplu, pentru Dezvoltarea fizică armonioasă s-au inventariat 9 subiecte generale, iar volumul mediu de formare didactică este de 132,5 ore la IEFS, 12,5 ore la UPSC și 10 ore la USM, diferențe care reflectă profilurile curriculare distincte.

În consecință, Tabelul 2 nu propune o echivalare 1:1, ci o comparare orientativă a efortului de formare pe unități, utilă pentru a evidenția

accentele de program (practic vs. teoretico-didactic) şi pentru a calibra coerenţa dintre curriculumul şcolar şi cel universitar.

Rezultatele evidenţiază că unele programe de formare iniţială oferite de universităţile din ţară alocă un volum insuficient de ore pentru dezvoltarea competenţelor pedagogice necesare predării conţinuturilor disciplinei. Constatarea este relevantă deoarece fiecare unitate de învăţare/probă sportivă are particularităţi metodice proprii, iar însuşirea deprinderilor specifice necesită secvenţe formative consistente. În plus, elementele şi procedeele tehnice ale probelor sportive prezintă o structură biomecanică specifică, ceea ce reclamă o pregătire aplicativă adecvată şi diferenţiată.

Tot odată, nu ar fi adecvat să aplicăm identic structura formării didactice din celelalte discipline şcolare şi în cazul Educaţiei fizice, chiar dacă planurile de studii indică un număr aproximativ similar de ore. Spre deosebire de disciplinele cu finalităţi predominant cognitive, Educaţia fizică urmăreşte achiziţii psihomotrice care se obţin prin exersare repetată, progresii motrice şi feedback imediat. Acest specific impune o pondere sporită a contactului practic (ateliere, micro-predare, situaţii de joc) şi un regim de siguranţă riguros (organizarea spaţiului, asigurare la elemente, dozarea efortului).

În plus, reuşita depinde de transferul în contexte variate (jocuri, ştafete), ceea ce cere timp dedicat automatizării şi adaptării abilităţilor. Prin urmare, chiar dacă volumele de ore „de didactică" par similare la nivel de program, configuraţia internă a acestora trebuie să fie diferită pentru Educaţia fizică, accentuând practica, laboratorul motric şi evaluarea aplicativă. Această calibrare asigură coerenţa dintre obiectivele de curriculum şi formarea reală a competenţelor necesare predării disciplinei educaţie fizică în învăţământul primar.

Ar fi o abordare greşită ca proiectanţii planurilor de studii să folosească cursul universitar general de Educaţie fizică drept instrument pentru formarea competenţelor de predare la ciclul primar, deoarece finalităţile celor două sunt fundamental diferite. Conform concepţiei cursului universitar general, acesta urmăreşte în primul rând dezvoltarea personală a studentului: formarea unui stil de viaţă sănătos, a activismului/ participării sociale, a autoreg-lării efortului, a

deprinderilor pentru recreere și bunăstare. În consecință, cursul universitar general trebuie menținut ca suport pentru stilul de viață activ, iar competențele de predare să fie dezvoltate prin didactica de specialitate și practici supravegheate, cu pondere practică adecvată specificului activității motrice.

CONCLUZII

Formarea inițială a cadrului didactic este determinantă pentru calitatea predării Educației fizice la ciclul primar și depinde de structura programelor universitare, de volumul și distribuția orelor destinate formării competențelor profesionale (curs/ seminar/ laborator, practici pedagogice).

Structura și ponderea activităților trebuie calibrate astfel încât să evidențieze un profil practic pronunțat: comparativ, USEFS/IEFS prezintă o dominantă practică/ laborator, UPSC oferă un format echilibrat curs/ seminar/ laborator, iar USM accentuează cursul și seminarul, cu pondere mai mare a studiului individual. Programele cu deficit de practică necesită creșterea componentelor aplicative.

Educația fizică nu poate fi tratată identic cu celelalte discipline, specificul achizițiilor psihomotrice reclamă contact practic supravegheat, progresii motrice fine, managementul riscului și transferul în joc/ situații reale, dincolo de componenta teoretico-metodică.

Cursul universitar general de Educație fizică nu substituie didactica de specialitate în formarea competențelor de predare; finalitățile sunt diferite (stil de viață activ vs. competențe pedagogice). De aceea, didactica și practicile pedagogice supravegheate trebuie să aibă o pondere clară și suficientă în programele de formare inițială.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. GUȚU, Vl.; LEFTER, L. Particularitățile psihopedagogice de formare inițială a competenței de cercetare a viitorului profesor. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației), 2016, nr.9(99), pp. 44–50.
2. COMENDANT, V. Personalitatea cadrului didactic în contextul învățământului universitar artistic. În: Studiul Artelor și Culturologie:

Istorie, Teorie, Practică, 2015, nr.4(27), p.87.
3. LUCHIAN, V. Creativitatea pedagogică – factor al formării viitorului profesor de muzică. În: Educaţia artistic-spirituală în contextul învăţământului contemporan: Materiale ale conferinţei, 2005, pp.66-69.
4. GUŢU, A. Profesorul – garantul educaţiei de calitate. În: Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei: ascensiune, performanţe, personalităţi (1941–2021). Materialele Conferinţei Ştiinţifice Internaţionale, 10 decembrie 2021, pp.263-267.
5. CHICU, V. Formarea profesională iniţială în contextul implementării Curriculumului la decizia şcolii. În: Conferinţa ştiinţifică naţională cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare", Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, 2017, pp.120-123.
6. BOTGROS, I.; FRANŢUZAN, L. Competenţa profesională a cadrului didactic – condiţie decisivă în implementarea curriculumului şcolar. În: Univers Pedagogic, 2010, nr.4, pp.38-43. ISSN 1811-5470.
7. CHIRCHINA, O. Fundamente metodologice ale formării iniţiale a profesorilor de informatică. În: *Didactica Pro…*, 2009, nr.2-3(54-55), pp.41-44.
8. MIHAILOV, M., RAZMIREŢ, Victoria. Personalitatea profesorului de educaţie fizică din perspectiva postmodernistă. In: *Probleme actuale ale teoriei şi practicii culturii fizice*, Ed. Ediţia 1, 13 aprilie 2023, Chişinău. Chişinău: „VALINEX" SRL, 2023, Ediţia I-a, pp.245-251. ISBN 978-9975-68-530-6.
9. MINISTERUL EDUCAŢIEI ŞI CERCETĂRII (MEC). Planul-cadru pentru învăţământul primar, gimnazial şi liceal, anul de studii 2025–2026. Ordinul MEC nr.266 din 28.02.2025 (Anexa nr. 1). Chişinău: MEC, 2025.
10. MINISTERUL EDUCAŢIEI, CULTURII ŞI CERCETĂRII (MECC). Cadrul de referinţă al Curriculumului Naţional. Aprobat prin Ordinul MECC nr. 432 din 29.05.2017. Chişinău: Lyceum, 2017, 104 p. ISBN 978-9975-3157-7-7; Ediţia 2025, Aprobat prin Ordinul MEC nr.1272 din 23.07.2025. Chişinău: MEC, 2025.
11. MINISTERUL EDUCAŢIEI, CULTURII ŞI CERCETĂRII. Curriculum pentru învăţământul primar (clasele I–IV). Aprobat prin Ordinul

MECC nr.1124 din 20.07.2018. Chișinău: MECC, 2018.

12. *Plan de învățământ: studii superioare de licență (ciclul I), programul 0113.1/0114.10 Pedagogie în învățământul primar și limba engleză.* Chișinău: UPS „Ion Creangă", 2024. Aprob.: Senatul UPSC, proces-verbal nr. 10 din 28.03.2024; coord.: Ministerul Educației și Cercetării, nr. 751-01-18779 din 06.06.2024.
13. *Planul procesului de studii pe semestre/ani de studii: studii superioare de licență (ciclul I), programul 0113.1/ 0114.10 Pedagogie în învățământul primar și limba engleză.* Chișinău: USM, 2024.
14. *Plan de învățământ (ciclul I): specialitatea 0114.16 Educație fizică.* Chișinău: USEFS, 2017. (Program de 3 ani/ 180 ECTS).

N.B.: Studiul a fost elaborat în cadrul Subprogramului de Stat "*Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a Curriculumului școlar*", cifrul 01.14.01.